

UNIVERSITETET I OSLO

KANDIDAT

121239

PRØVE

JUS1211 1 Privatrett II

Emnekode	JUS1211
Vurderingsform	Individuell skriftlig prøve
Starttid	20.12.2024 08:00
Sluttid	20.12.2024 14:00
Sensurfrist	14.01.2025 22:59
PDF opprettet	22.01.2025 08:10

Seksjon 1

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
i	Informasjon om oppgavesettet	Informasjon eller ressurser

Seksjon 2

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
1	Svar til oppgave 1	Langsvar
2	Svar til oppgave 2	Langsvar

Oppgave 1

Peder og Marte var samboere. De bodde i en stor villa i Lillevik, som Peder eide. Peder og Marte traff hverandre i godt voksen alder. Ingen av dem hadde barn. Peder hadde vokst opp på en annen kant av landet i en familie med mange søsken. Peder hadde lite kontakt med de fleste av søsknene, men han hadde nær kontakt med broren, Lars, som også bodde i Lillevik. Marte hadde vokst opp som enebarn, men hennes kusine Kari hadde helt siden barndommen vært som en søster for Marte. Kari hadde alltid tilbragt somrene sammen med Marte og hennes foreldre (i senere år sammen med Marte og Peder og etter hvert Karis datter Karoline) på hytta «Skipperholmen» i Storesund. Skipperholmen hadde Marte arvet etter sine foreldre.

I 2021 bestemte Peder og Marte seg for å opprette testament. De gikk til advokat og fikk opprettet testament med følgende innhold:

«Vi Peder Ås og Marte Kirkerud, som er samboere, og som ikke etterlater oss livsarvinger, bestemmer som vår siste vilje følgende:

1. Den lengstlevende av oss skal arve førstavdøde som enearving.
2. Ved lengstlevendes død skal det vi etterlater oss deles i to like store deler. Den ene halvparten skal gå til Peders bror, Lars. Den andre halvparten skal gå til Martes kusine, Kari.
3. Kari skal ha rett til å overta landstedet Skipperholmen. Hvis verdien av Skipperholmen overstiger den halvpart som skal gå til Kari, så skal Kari betale differansen mellom halvparten og Skipperholmens verdi til Lars.»

Testamentet var opprettet i henhold til arvelovens formkrav. Testamentsvitnene var advokaten og Anne som var advokatsekretær der. Anne var gift med Karis yngre bror Ole.

Våren 2023 fikk Marte påvist en aggressiv uhelbredelig kreft. Hun døde rett før jul i 2023. Peder overtok arven etter Marte i henhold til det gjensidige testamentet.

Etter Martes død ble Peder engasjert i Kreftforeningen. Han ville gjøre sitt for at ikke andre skulle oppleve det som Marte hadde opplevd. Peder bestemte seg for å testamentere til fordel for Kreftforeningen. Han oppsøkte igjen advokaten, og han opprettet følgende testament.:

«Jeg tilbakekaller med dette mitt tidligere testament av 2021. Alt jeg kan råde fritt over ved testament, skal gå til Kreftforeningen og øremerkes forskning på kreft i hjernen.»

Testamentet ble opprettet i tråd med lovens formkrav og ellers med de samme vitnene som tidligere.

Sommeren 2024 var Peder, kusine Kari og Karis datter Karoline igjen på sommerferie på Skipperholmen. Peder og Kari la ut på tur i Storesundet i en tomannskajakk. Under turen blåste det opp til kraftig vind. Kajakken kantret, og Peder og Kari klarte ikke å komme seg ut. Begge druknet.

Etter at Peder var død oppstod det flere tvister om hvordan boet skulle fordeles. Dødsboet utgjorde 12 millioner. Villaen i Lillevik var verdt 8 millioner, og hytta Skipperholmen var verdt 4 millioner. For øvrig var det bare ubetydelige bankinnskudd og innbo av liten verdi.

Ole hevdet at disposisjonen til fordel for Kari var ugyldig. Han argumenterte med at Anne var inhabil som testamentsvitne siden hun var Karis svigerinne. Karoline var uenig. Hun mente at det ikke var noe i veien for at Anne kunne være vitne på testamentet.

Under forutsetning av at testasjonen til fordel for Kari var gyldig, krevde Karoline å overta den halvparten av boet, inklusive Skipperholmen, som Kari skulle arve etter testamentet. Ole motsatte seg dette og mente at den halvparten som Marte kunne råde over, skulle gå til Martes slektninger etter loven. Marte hadde ikke hatt andre slektninger etter loven enn kusinen Kari og fetteren Ole og nå var det bare Ole igjen. Karoline argumenterte på sin side med at det fulgte av lovens tolkningsregler at hun skulle tre inn som arving når moren var død. Ole påpekte imidlertid at arven etter hans syn

ikke kunne gå videre fra Kari til Karoline i og med at Karoline var utenfor kretsen av arveberettigede slektninger etter Marte. Karoline mente at det ikke kunne spille noen rolle for hennes posisjon som testamentsarving.

Kreftforeningen hevdet at den hadde rett til 2/3 av boet. Kreftforeningen mente at Peder måtte kunne råde over en så stor del av boet som var det som hadde tilhørt ham mens han levde. Karoline og Ole motsatte seg dette. De mente at Peder ikke kunne disponere over mer enn den halvparten som etter det gjensidige testamentet skulle gå til hans slekt.

Drøft og avgjør spørsmålene som oppgaven reiser.

Oppgave 2

Dommen HR-2022-993-A gjelder eiendomsrettens utstrekning i luftrommet over en fast eiendom. Konkret var det bygd en gondolbane på Voss.

Les avsnittene 26 til 30, 39 til 49 og 54 til 58 i dommen, som er inntatt nedenfor.

1) Redegjør kort for hvilken rettsregel Høyesterett formulerer om hvor langt eiendomsretten strekker seg oppover i luftrommet over en fast eiendom.

2) Redegjør for og diskuter Høyesteretts rettskildebruk i avsnittene du har tilgjengelig, for å identifisere hvor langt eiendomsretten strekker seg oppover i luftrommet.

Du skal svare på oppgaven med grunnlag i avsnittene som er tatt inn i oppgaven her.

"Mitt syn på saken

Problemstillingen

- (26) Tvistetemaet i saken er formelt om grunneierne skal være part i skjønssaken som følge av at de har et ekspropriasjonsrettslig vern fordi en gondolbane krysser deres eiendom. Spørsmålet henger sammen med eiendomsrettens utstrekning i luftrommet over de faste eiendommene.

Generelt om eiendomsretten:

- (27) Jeg bemerker innledningsvis at det ikke er gitt noen generell definisjon i lov av eiendomsrettens utstrekning. På visse områder er det gitt særskilte bestemmelser om eiendomsrettens grenser, og på noen felt er grensene trukket opp gjennom rettspraksis. Jeg kommer nærmere tilbake til dette.
- (28) I Rt-2011-780 avsnitt 59 og 60, som gjaldt spørsmålet om plassering av vindmøller på egen eiendom krenket naboens eiendomsrett, omtalte Høyesterett eiendomsretten slik:
«(59) ... en rett til å råde rettslig og faktisk over ting eller fast eiendom så langt dette ikke er forbudt ved lov eller strider mot rettigheter som tilkommer andre. Eiendomsretten har også en negativ side, ved at eieren kan hindre andre i å disponere og bruke tingen og eiendommen, se Falkanger og Falkanger: Tingsrett, 6. utgave side 40-41.
(60) Luft er ikke underlagt eiendomsrett. Eiendomsrett til grunnen vil imidlertid innebære at grunneieren som utgangspunkt har rett til å utnytte luften – og vinden – over egen eiendom ...»
- (29) Den samme forståelsen er lagt til grunn i juridisk teori. Det skilles normalt ikke mellom eiendomsrett og eierbeføyelser, idet uttrykkene «eier» og «eiendomsrett» benyttes som felles betegnelser, og er følgelig koblingsord, jf. Falkanger og Falkanger, Tingsrett, 9. utgave, 2022, side 41. Eiendomsretten omfatter både faktisk og rettslig rådighet, og i begge sammenhenger kan altså rådigheten ha en positiv side – retten til å disponere over eiendommen – og en negativ side – retten til å nekte andre å disponere over den. Samtidig må en eier akseptere at

rådigheten kan være begrenset, som følge av bestemmelser i lov, forskrift, avtale eller ulovfestede rådighetsbegrensninger. Tradisjonelt har derfor eiendomsretten vært negativt avgrenset; den omfatter alle de beføyelser som ikke er særskilt unntatt, jf. Falkanger og Falkanger, side 43.

- (30) En eiendomsrett kan strekke seg ned i grunnen, horisontalt på bakkeplan, eller som i tvisten her – vertikalt oppover i luftrommet.

[...]

Arbeidet med å regulere eiendomsrettens utstrekning

- (39) I 1984 fikk Sivillovbokutvalet i oppdrag å utrede reglene om grenser for fast eiendom. Utvalget avga NOU 1988:16 Rådsegn 14 – Eieendomsgrenser og administrative inndelingsgrenser, der det ble foreslått å lovregulere eiendomsretten i ulike retninger. Utredningen førte ikke til en generell lovgivning på området, men utvalgets beskrivelse av gjeldende rett og forslaget til lovtekst kan kaste lys over eiendomsrettens avgrensning og omfang.
- (40) På bakgrunn av det utvalget mente var gjeldende rett, foreslo det at grunneieren skulle ha eiendomsrett til luftrommet så langt han hadde interesse av å gjøre eiendomsretten gjeldende. Ved denne vurderingen skulle man se hen til hva slags utnyttelse det var påregnelig at grunneieren selv ville gjøre av eiendommen, og om eventuelle tiltak ville føre til ulempe eller til fare som påvirket grunneierens egen utnyttelse. Det fremgår at interessen både knyttet seg til eierens eget ønske om å utnytte luftrommet, og interessen av å unngå annen utnyttelse. Det skulle ikke skje noen interesseavveining mellom grunneieren og andre som hadde interesse av luftrommet.
- (41) Det ble videre lagt til grunn at sporadisk eller kortvarig bruk av luftrommet ikke nødvendigvis ga en reell interesse i å motsette seg dette, eksempelvis ved overflygning i en viss høyde. Utvalget foreslo å lovfeste at ledninger og andre innretninger som står på eller har feste på grunnen, ikke kunne komme inn på eiendom som andre eier.
- (42) Slik jeg oppfatter forslaget, mente utvalget det ville være en kodifisering av gjeldende rett, basert på en allmenn, langvarig rettsoppfatning i underrettspraksis og juridisk teori. Forslaget i NOU 1988:16 synes å ha fått bred støtte i senere juridisk litteratur. Jeg kommer nærmere tilbake til min forståelse av de kildene som utvalget bygget på.

Rettspraksis knyttet til utnyttelse av luftrommet

- (43) Det foreligger ikke praksis fra Høyesterett som direkte tar stilling til spørsmålet som saken her reiser. Forannevnte Rt-2011-780, avsnitt 62, er imidlertid av en viss interesse. I saken var det gitt konsesjon til å sette opp vindmøller på Jæren. Seks av disse hadde en plassering som innebar at naboens mulighet for å utnytte vindkraft på egen eiendom ble begrenset. Ved vurderingen av om eiendomsretten var krenket, la Høyesterett avgjørende vekt på at utnyttelse av vinden i sin helhet skjedde på eiendom som energiselskapet rådet over. Selv om Høyesterett ikke uttalte seg direkte om eiendomsrettens utstrekning, støtter formuleringene oppunder at eiendomsretten kan strekke seg opp i større høyder.
- (44) En tilsvarende forståelse er gjennomgående lagt til grunn i underrettspraksis. Allerede i en dom fra Kristiania byrett i 1888 om telegraflinjer seks meter over eiendommen ble det uttalt at eiendomsretten omfattet det nærmeste luftrommet, og inntil en slik høyde som eieren kunne benytte. Retten uttalte videre at også eiendomsretten oppover har en negativ side i form av retten til å utelukke andre fra å disponere over denne delen av luftrommet.
- (45) I den såkalte Grand Hotell-dommen fra Nedenes herredsrett i 1972, der bokstavene på en gavllegg krenket eiendomsretten til luftrommet over naboeiendommen, viste retten til at eiendomsretten var oppfattet slik at den strakk seg så langt oppover som en rimelig interesse

tilsa. Den la til grunn at det ikke var et krav om at det måtte påvises aktuelle beskyttelsesverdige interesser for at eiendomsretten kunne håndheves.

- (46) Av Tårnkran-kjennelsen, inntatt i RG-1984-742, fremgår det at retten mente eiendomsretten strakk seg dit grunneieren har en reell interesse av den, det vil si så langt det var praktisk mulig å utnytte retten. Det ble vist til at en grunneier måtte være beskyttet mot «inntrengere så høyt opp som det er praktisk mulig å trenge seg inn og forvolde utvilsom fare, ulempe eller sjenanse». Retten fant at eiendomsretten var krenket ved at kranens motvekt på fire tonn svingte inn over naboeiendommen.
- (47) Når jeg har funnet grunn til å referere såpass mye fra underrettspraksis, skyldes dette at denne har vært retningsgivende i lang tid. Det er gjennomgående lagt til grunn at eiendomsretten omfatter den delen av luftrommet som eieren har reell interesse av, og at den innebærer en rett til både å utnytte luftrommet og hindre andres bruk av dette.

Juridisk litteratur om eiendomsrettens utstrekning oppover

- (48) Avgjørelsene fra lavere instanser er behandlet i en rekke teoretiske fremstillinger. De har fått allmenn tilslutning etter at Scheel i Forelæsnings over norsk tingsret, 1912, side 44, la til grunn at eiendomsretten oppover strakk seg «saa langt, som menneskelig Virksomhed kan naa». Med dette gikk man bort fra den tidligere læren til blant annet Brandt, Tingsretten, 1892, side 89, om at eiendomsretten gikk «lodret op til Zenit og lodret ned til Jordens Middelpunkt». Scheels lære er videreutviklet gjennom blant annet Gjelsviks Norsk Tingsret på side 36, der det med støtte i tysk rett er lagt til grunn at det er eierens reelle interesse som har krav på respekt. Synspunktene er senere fulgt opp av en rekke forfattere, som Knoph, Oversikt over Norges rett, 2. utgave, 1937 på side 165, Brækhus/Hærem, side 66 der også den negative interessen i at grunneier ikke påføres skade nevnes, samt Falkanger og Falkanger på side 104.
- (49) Både samspillet mellom underrettspraksis og juridisk teori gjennom mer enn hundre år, og den konsistente teoretiske oppfatningen, innebærer etter mitt syn at det er grunn til å legge noe større vekt på juridisk litteratur enn hva som kan være tilfellet der spørsmålet i liten grad har vært gjenstand for drøftelser, eller det ikke foreligger en omforent teori. Jeg viser her til HR-2021-2248-A avsnitt 62 der det er lagt til grunn at «den alminnelige oppfatningen i juridisk litteratur over tid [har] selvstendig betydning som rettskilde utover argumentasjonsverdien i kraft av at denne oppfatningen også i praksis synes å være akseptert som gjeldende rett».

[...]

Oppsummering

- (54) Jeg har etter dette kommet til at eiendomsrettens grense oppover kan oppsummeres som følger:
- (55) Fastsettelsen av eiendommens utstrekning oppover må foretas på bakgrunn av allmenne formål med eiendomsretten. Det foreligger ikke rettskilder som tilsier at eiendomsrettens utstrekning oppover kan fastsettes til en bestemt høyde i meter. Avgjørende blir derfor hvor høyt grunneieren har interesse i å utnytte sin eiendom. Ved denne vurderingen må det ses hen til fremtidig utvikling og muligheter, og gjeldende regulering er ikke avgjørende.
- (56) Eiendomsretten strekker seg videre så langt som grunneieren etter en objektiv vurdering har en berettiget og saklig interesse i å nekte aktivitet eller tiltak over egen grunn. I praksis innebærer dette at det ikke kan plasseres permanente innretninger innenfor dette området, uten at det foreligger vedtak om ekspropriasjon eller er inngått avtale med grunneieren.
- (57) Grunneieren kan dermed normalt motsette seg føring av ledninger, taubaner mv. opp til vanlig høyde for slike innretninger. Samtidig er det ikke tvilsomt at eiendomsretten oppover *har* begrensninger. Det er dermed ikke gitt at en taubane som anlegges fra fjelltopp til fjelltopp,

over en dyp dal, vil krenke eiendomsretten. Videre kan overflygning som den klare hovedregel skje uten samtykke fra eierne av eiendommene under.

- (58) En slik forståelse av eiendomsretten oppover er etter mitt syn i samsvar med Den europeiske menneskerettskonvensjon protokoll 1 artikkel 1 om retten til å nyte sin eiendom i fred. Det er derfor ikke nødvendig å gå nærmere inn på denne."

1 Svar til oppgave 1

Skriv ditt svar her

Oppgave 1

1.0 Inhabilitet

Ole hevdet at disposisjonen til Kari var ugyldig. Han mente at Anne var inhabil som testamentsvitne siden hun var Karis svigerinne.

Hovedspørsmålet er om disposisjonen til Kari er ugyldig.

Det følger diverse formkrav for testament av arveloven (al.) § 42. Etter bestemmelsens annet ledd skal vitnene være 18 år, habile etter reglene i § 44 og ikke være i en slik tilstand som nevnt i §41 annet ledd.

Ettersom Anne jobber som advokatsekretær er det nærliggende å legge til grunn at hun er over 18 år. Det er heller ingenting som tilsier at hun er i en slik tilstand som nevnt i §41 annet ledd.

Den rettslige problemstillingen er om Anne er inhabil som vitne, jf. al. § 44.

Dersom en disposisjon i testamentet er til fordel for et testamentsvitne er denne ugyldig, jf. §44 første ledd annet punktum. Det følger videre av annet punktum at dersom en disposisjon er til fordel for personer som står vitne nær etter bokstave a-d vil disposisjonen anses ugyldig. De ulike vilkårene omfatter slektninger, samboer, ektefelle, stebarn, steforeldre og svigerbarn.

Selv om det følger klart av lovens ordlyd supplerer forarbeider at svogere og svigerinner ikke omfattes av bestemmelsen, jf. Prop.107:L (2017-2019) s. 298.

Ettersom Anne er gift med Karis bror, Ole, er de svigerinner. Relasjonen omfattes ikke av noen av bokstavene.

Anne kan dermed ikke anses inhabil som vitne.

Konklusjonen er at disposisjonen til Kari er gyldig.

2.0 Arv etter Kari

Karoline krever å overta den halvparten av boet inklusive Skipperholmen, som Kari skulle arve etter testamentet. Ole motsatte seg dette og mente at arven skulle tilfalle han da den skulle gå til Martes slektninger etter loven. Karoline på den andre siden mente at hun skulle tre inn som arving etter moren.

Hovedspørsmålet er om Karoline kan kreve å overta halvparten av boet som skulle tilfalle Kari etter testamentet.

Det følger av al. § 40 at en arvelater innenfor "lovens rammer" kan bestemme i testament hvem som skal arve ham eller henne.

Den rettslige problemstillingen er om lovens bestemmelser hindrer Karoline i å tre inn som arving etter moren.

Loven oppstiller diverse begrensninger for arvelatere med samboere, ektefeller og livsarvinger. Dersom et testament ikke krenker slik minste arv eller pliktdelsarv, kan arvelater testamentere fritt.

Marte og Peder hadde ingen livsarvinger.

Det er ingen lovbestemmelser som hindrer Karoline i å overta arven fra moren.

Den rettslige problemstillingen er hvem som kan overta Karis halvpart som følger av tolkning av testamentet.

Det følger av §57 at hovedregelen ved tolkning av testament er at det skal tolkes i samsvar med det testator mente.

Marte og Kari hadde vært som søstre siden barndommen. Karoline hadde vært med på "Skipperholmen" i somrene, og det er nærliggende å tro at de også hadde et godt forhold. Ettersom hun ville overdra "Skipperholmen" til Kari er det nærliggende å tro at hun ville bevare den i slekten. Karoline ville sannsynligvis overtatt den etter sin mors død, noe som tilsier at Marte ikke hadde noe imot at Karoline skulle overta den. Ole på den andre siden var verken nevnt i testamentet, eller har vært med på hytten somrene hvor resten av familien var med. Det er likevel ikke klare nok holdepunkter som tilsier at Marte hadde en klar formening rundt hvem hun ville tilgodesett av Ole og Karoline.

Det følger videre supplerende tolkningsregler etter al. § 58. Der det ikke er grunn til å tro at testator mente noe annet skal man følge bokstavene a-e for å tolke testamentet. Det følger av bokstav b at testamentsarvingens livsarvinger trer inn som arver dersom testamentsarvingen "dør før testator" eller "av andre grunner ikke kan motta arven".

En ordlyds fortolkning av "dør før testator" tilsier at testamenteringen er død på tidspunktet før testator døde.

Det må dermed vurderes hvorvidt Kari døde før Peder.

Det følger av al. § 67 annet ledd at dersom en arving og en arvelater dør "straks etter hverandre" som følger av den samme hendelsen, skal arvingen uansett regnes for ikke å ha overlevd arvelateren.

Ordlyden "straks etter hverandre" tilsier at det er en ukjent dødsrekkefølge mellom arvingen og arvelater. Det følger av forarbeider at dette omfattes av ulykker hvor begge er involvert.

Peder og Kari døde i samme ulykken, hvor begge druknet. Kari må dermed regnes for å ikke ha overlevd Peder.

Karis livsarving, Karoline, trer inn som arver.

Konklusjonen er at Karoline kan kreve å overta halvparten av boet som skulle tilfalle Kari etter testamentet.

3.0 Endring av felles testament

Kreftforeningen krevde 2/3 av boet. De mente at Peder måtte kunne råde over den delen som hadde tilhørt ham mens han levde. Karoline og Ole motsatte seg dette da de mente at han bare kunne disponere over halvparten av boet.

Hovedspørsmålet er om kreftforeningen kan kreve 2/3 av boet.

Hovedregelen i al. § 47 tilsier at en testator kan tilbakekalle eller endre testamentet sitt dersom ikke noe annet er bestemt i loven. Det følger videre formkrav for slik endring og tilbakekall i al. § 48, jf. §§41-46.

Det er ikke omstridt hvorvidt formkravene er oppfylt. Det må dermed legges til grunn at endring av testamentet er gjort i samsvar med §48, jf. §41-46.

Det følger av al. § 60 at når to eller flere personer oppretter testament i samme dokument eller til fordel av hverandre følger begrensninger rundt endringer og tilbakekall etter al. § 61. Lengstlevende testator kan bare endre det som er bestemt om arv til dens "egne arvinger" etter loven eller til noen som er, eller må "antas å være insatt som arving" etter særskilt ønske fra den lengstlevende, jf. al. § 61 annet ledd boksta a. Det oppstilles videre et unntak for regelen der hvor det er grunn til å tro at testatorene har ment å gi lengstlevende "snevrrere eller videre adgang" til å endre testamentet, jf. §61 annet ledd bokstav b.

Den rettslige problemstillingen hvor mye av boet som Peder kan råde fritt over.

Marte og Peder bestemte at ved lengstlevendes død at skulle dele arven i to like store deler. Den ene delen skulle gå til Martes kusine, og den andre delen til Peders bror. Det er dermed nærliggende å tro at deres formål var å testamentere halvparten til hver av deres slekt. Ettersom Peders arving ikke har noe med Marte å gjøre kan han fritt endre på denne. Peder kan dermed sette inn Kreftforeningen i sin del, som gjør 1/2 av boet. Dette vil føre til at Lars ikke får noe arv, men Martes slekt vil fortsatt arve Martes halvpart etter testamentet.

Peder kan råde fritt over halvparten av boet.

Det må videre vurderes om det er grunn til å tro at de har "ment gi den lengstlevende snevrere eller videre adgang" til å endre testmentet.

Det er lite som tilsier at Marte og Peder har blitt enige om at den lengstlevende ska ha snevrere adgang til å endre testamentet.

Det må dermed vurderes om det var grunn til å tro at de har ment å gi den lengstlevende en videre adgang til endring av testamentet.

En ordlydsfortolkning av "ment å gi den lengstlevende videre adgang" tilsier at lengstlevende etter forholdene var ment å kunne foreta seg endringer. Det må dermed komme til uttrykk ved tolkning av testamentet at det forelå en slik videre adgang til å foreta seg endringer.

Testamentet er presist, og har klare uttalelser. Det inneholder diverse sekundærdisposisjoner, som tilsier at ekteparet nøyte har tenkt gjennom hva de vil gjøre dersom den lengstlevende dør. Ut fra punkt 3 er det nærliggende å tro at ektefellene var opptatt av at det skulle deles i to like store deler til hver av slektene. Det er nærliggende å legge til grunn at ektefellenes formål med tesatmentet var å kunne bestemme over sin egen halvpart. Ettersom Marte døde av kreft kan

det antas at hun ville vært enig rundt disposisjonen til Kreftforeningen. Likevel går det klart fram av testamentet at meningen var å råde fritt over sin egen halvpart, som gjør det vanskelig for Peder å kunne fravike dette.

Det er ingen grunn til å tro at de har ment å gi lengstlevende en videre adgang til endring av testamentet.

Konklusjonen er at kreftforeningen kan kreve 1/2 av boet.

Ord: 1355

2 Svar til oppgave 2

Skriv ditt svar her

Oppgave 2

1) Rettsregel

I dommen HR-2022-993-A var spørsmålet om grunneierne under en gondolbane hadde ekspropriasjonsrettslig vern, slik at de var parter i en skjønnssak. Høyesterett tok utgangspunkt i hvilken utstrekning eiendomsretten har i luftrommet over en fast eiendom.

Høyesterett formulerer i avsnitt 55 at eiendomsrettens utstrekning oppover i luftrommet er avhengig av "hvor høyt grunneieren har interesse i å utnytte sin eiendom". Det må foretas en vurdering i det konkrete tilfellet, hvor det må ses hen til fremtidige muligheter og utvikling, hvor gjeldende regulering ikke vil være avgjørende. Denne vurderingen skal foretas objektivt, hvor det skal vurderes hvorvidt grunneier har en berettiget og saklig interesse i å nekte tiltak og aktiviteter over dens grunn. Ut fra dette fremgår det at denne interessen både knytter seg til eierens eget ønske om å utnytte luftrommet i tillegg til interessen av å unngå annen utnyttelse.

2) Høyesteretts rettskildebruk

Høyesterett starter i avsnitt 26 med å presentere problemstillingen som foreligger i saken. De viser til at tvistetemaet henger sammen med eiendomsrettens utstrekning i luftrommet over de faste eiendommene. Dermed må de foreta en vurdering rundt eiendomsretten i luftrommet.

Høyesterett starter i avsnitt 27 med å påpeke at de står ovenfor et ulovfestet område. De stenger dermed av for lovtolkning, og går direkte til tidligere rettsavgjørelser. Høyesterett starter i dommen Rt. 2010 s. 780 hvor de siterer Høyesteretts omtalelser av eiendomsretten helt generelt. Høyesterett tar dermed utgangspunkt i denne formuleringen, og trekker så inn juridisk teori i avsnitt 29 for å supplere regelen. De slutter fra kildene at eiendomsretten både kan omfatte positiv og negativ råderett, samtidig som den strekker seg i alle retninger.

Videre i avsnitt 39 går Høyesterett over til å ta for seg eiendomsrettens utstrekning. De trekker inn forarbeider for loven om Eiendomsgrenser og administrative inndelingsgrenser som ikke ble vedtatt (NOU 1988:16). Slike forslag vil omtales som juridisk teori, og vektlegges på samme måte. Likevel trekker Høyesterett omfattende deler fra forarbeidene ut for å vurdere utstrekningen. De tolker forslaget som at de mente det skulle bli en kodifisering av gjeldende rett. Dette viser til at en eventuell lov ikke ville endret den allerede foreliggende rettstilstanden.

Videre ved å nevne at forslaget synes å ha fått bred støtte i juridisk teori argumenterer Høyesterett for at det vil være av større grunn å tillegge forslaget vekt. Høyesterett slutter ikke direkte fra forslaget, men finner det naturlig å tolke de ulike kildene forslaget bygget på for å selv foreta en slik vurdering av eiendomsrettens utstrekning. De anser det dermed nødvendig å gjøre dypere analyser av større deler av rettskildebildet for å komme til et resultat.

I avsnitt 43 påpeker Høyesterett at det ikke finnes noe rettspraksis som vil omfatte det konkrete tilfellet de står ovenfor. Videre nevner de den tidligere nevnte dommen fra 2011 og nevner at den er av en "viss interesse". Dommen omhandlet plassering av vindmøller, og hvorvidt det krenket naboens eiendomsrett i luften. Dommen ble avgjort etter grannelova § 2, men Høyesteret uttalte seg også om eiendomsrettens utstrekninger oppover. Ved å ta utgangspunkt i denne dommen viser Høyesterett til at de forholder seg til de generelle reglene i

denne saken også. Gjennom å først vise til slik Høyesterettspraksis før en eventuelt videre overgang til underrettspraksis og juridisk litteratur forholder de seg til de alminnelige rettsstatsprinsippene for det ulovfestede rettsområdet. Dette vil være med på å styrke de kommende argumentene.

Høyesterett ser seg nødt til å begrunne at de refererer fra slik underrettspraksis med at den har vært "retningsgivende i lang tid". Det er nærliggende å tro at de gjør dette for å styrke argumentene med at det er opparbeidet over en lengre tidsperiode. Underrettspraksis tjener primært som støtteargument, og vektlegges sjeldent. Likevel trekker Høyesterett inn tre forskjellige dommer, hvor det er gjentakende at det er interessen til grunneier som spiller rolle rundt eiendomsrettens utstrekning. Høyesterett tar utgangspunkt i dette før de går over til juridisk litteratur for å bygge videre på dette.

I avsnitt 48 viser Høyesterett til at avgjørelsene fra underrettspraksis er blitt behandlet i flere teoretiske fremstillinger. De bygger videre på det historiske, som viser til hvordan regelen har utviklet seg gjennom tid. Ved å trekke inn slik historisk litteratur fra 1912 viser de til at det har vært nokså lik oppfatning rundt problemstillingen. Det sentrale har også her omhandlet personens egne interesser og muligheter. Ved å påpeke at dette støttes videre av annen juridisk litteratur, sammen med tysk rett, gjør at det burde være noe sterke holdepunkter for å fravike en slik samsvarende rett.

Utover i avsnittet nevner Høyesterett nyere juridisk litteratur, som også følger opp dette synspunktet. I tillegg til å påpeke den positive interessen, tillegger Høyesterett at Brækhus/Hærem har nevnt den negative interessen. Dette tillegges stor vekt i den senere drøftesen.

I avsnitt 49 viser Høyesterett til at det er samspillet mellom underrettspraksis og juridisk teori som gjør at de kan legge vekt på slike kilder i dette tilfellet. Som tidligere nevnt brukes ofte underrettspraksis og juridisk teori primært som støtteargument. Dette kommer av at det er forskjellig kvalitet på de ulike verkene, som tilsier at det uten grunn ikke kan tillegges for stor vekt. Dersom det er samsvarende og historisk juridisk teori og underrettspraksis som har det samme synspunktet er det likevel god grunn for å kunne tillegge dette vekt da det vil være resonnementer basert på langvarig opparbeiding av kunnskap. Dette påpeker Høyesterett ved å nevne at det er drøftet i over 100 år og ved å trekke inn et slikt stort omfang av forskjellige former for juridisk teori opp gjennom tidene.

Høyesterett trekker videre inn dommen HR-2021-2248-A. I dommens avsnitt 62 har Høyesterett vist til at det i ulike tilfeller kan være god grunn til å støtte seg på juridisk litteratur. Dommen er kjent for å skape aksept rundt juridisk teori i en større grad, og har ført til at vekting av juridisk teori generelt sett er blitt mer akseptert. Ved å vise til denne dommen påpeker Høyesterett at de er enige rundt bestemmelsen, og selv vokter slik juridisk teori i det konkrete tilfellet. Samtidig forsterker dette argumentene som er opparbeidet i juridisk teori i denne dommen.

Høyesterett slutter seg til den generelle synet rundt grunneiers interesse i å utnytte sin eiendom. Videre i avsnitt 57 viser de til den negative råderetten rundt føring av ledninger, taubane og lignende. Ved å nevne konkret "ledninger" viser de til at de vokter forslaget ved vurderingen av den negative råderetten, . Dette er nok bygget på kilden fra Brækhus/Hærem.

I avsnitt 58 påpeker Høyesterett at forståelsen av eiendomsretten som det er redegjort for ikke vil krenke EMK P1-1 rundt retten til å nyte sin eiendom i fred. Dette viser til at Høyesterett kommer til en regel som

Ord: 1111